

Jóárt Krisztián¹

A Biden-adminisztráció első fél évének Oroszország-politikája

A tanulmány a felek sajtónyilatkozatai, a genfi csúcstalálkozó, valamint az elmúlt fél év orosz–amerikai kapcsolatok szempontjából jelentősebb eseményei tükrében próbálja meg értelmezni az új amerikai adminisztráció Oroszország-politikáját. A szerző először bemutatja az orosz külpolitikai elemzők várakozásait a 2020-as amerikai elnökválasztást megelőzően. Ezután ismerteti a Biden-elnökség bilaterális kapcsolatok szempontjából meghatározó első lépéseit, illetve azok orosz fogadtatását. Az elemzés bemutatja mindazon eseményeket, amelyek 2021 júniusában elvezettek a genfi csúcstalálkozóhoz, és a csúcstalálkozót követő amerikai és orosz nyilatkozatok alapján értékeli a találkozón elért eredményeket.

Kulcsszavak: amerikai–orosz kapcsolatok, Biden-elnökség, Oroszország, amerikai külpolitika

The Russia Policy of the Biden Administration's First Six Months

The study intends to assess the new U.S. administration's Russia policy in light of the press releases of the parties, the Geneva summit and other major events of the past six months that proved to be relevant to the U.S.–Russia relationship. First, the author presents the expectations of the Russian foreign policy experts toward the 2020 U.S. elections, then introduces the first steps of the Biden Administration in the field of Russia policy and the Russian reception thereof. The analysis enumerates the events leading up to the Geneva summit in June 2021, and based on the American and Russian statements evaluates the achievements of the summit.

Keywords: U.S.–Russia relations, Biden Presidency, Russia, U.S. foreign policy

Biden megválasztásának orosz fogadtatása

A 2020-as amerikai elnökválasztásra Oroszországban jóval kevesebb figyelem irányult, mint az azt megelőzőre. A 2016-os választás egy olyan politikai outsider győzelmét hozta el, aki a kampány során Vlagyimir Putyint többek között olyan pozitív jelzőkkel illette, mint hogy „valódi vezető”,² és aki Kissinger stratégiáját újraértelmezve Oroszországgal

¹ Jóárt Krisztián a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet külső munkatársa és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola hallgatója. E-mail: joart.krisztian@gmail.com

² *Trump says Putin 'a leader far more than our president'*. [online], 2016. 09. 08. Forrás: bbc.com [2021. 07. 21.]

kívánt szövetkezni Kína ellenében.³ Ezért nem meglepő, hogy Donald Trump elnökségére fokozott várakozásokkal tekintett az orosz politikai elit. Négy év után azonban az orosz lelkesedésnek nyoma sem maradt, ahogyan a kapcsolatok Washingtonnal a korábbinál is fagyosabbra hűltek. Moszkva számára a Trump-elnökség egyetlen pozitív hozadéka az volt, hogy felgyorsította az Egyesült Államok elszigetelődését és aláasta a saját maga által kiépített liberális világrendet és szövetségi rendszert.⁴ A kétoldalú kapcsolatokban azonban nem következett be fordulat.

Bár a 2020-as elnökválasztást végigkísérték a Joe Biden lejárátását célzó orosz befolyásolási műveletek,⁵ a választás kimenetelének nem volt valódi tétje: a kapcsolatok javulására esély sem mutatkozott, a mélypontról tovább süllyedni pedig már nem volt hova.⁶ Az világos volt, hogy Biden és Putyin között „nem fog működni a kémia”, mint-hogy előbbi nyilvánosan és négyszemközt is többször kinyilvánította az orosz elnökkel szemben érzett ellenszenvét.⁷ Ugyanakkor némi pozitívumot jelentett az orosz fél számára is, hogy Bidennel várhatóan visszatér majd a professzionális hozzáállás az amerikai külpolitika-csinálásba. Az új elnök ugyanis George H. W. Bush óta a külpolitikai kérdésekben messze legkompetensebb amerikai vezető. Külpolitikai stábjában pedig javarészt az Obama-időszak veteránjai kaptak helyet, akiket bár a Kreml nem szívlel, de kiválóan ismer. Így tehát a kiszámíthatóság visszatérése az amerikai külpolitikába Moszkva számára is üdvös volt. Ráadásul hiába volt meg a Putyin iránt érzett szimpátia Trump részéről, a személyes viszony nem volt képes felülrni a mélyen gyökerező strukturális problémákat. A demokrata politikusok tevékenységének köszönhetően ráadásul Oroszország a mccarthyzmus időszaka óta nem látott módon vált az amerikai belpolitika tényezőjévé. Ennek következtében Trump négy éve sok szempontból kontraproduktív volt Moszkva számára. Mivel belpolitikai okokból az amerikai elnök mozgásterere rendkívül beszűkült az Oroszország-politika vonatkozásában, Trump pozitív retorikája ellenére nem volt valódi esély az együttműködésre. Ahogy Andrej Kortunov fogalmazott, beigazolódott az a régi igazság, amely szerint csakis egy széles belpolitikai támogatással rendelkező, erős amerikai elnök az, aki képes konstruktív viszony kialakítására Oroszországgal.⁸ Ráadásul az amerikai Kongresszus 2017-ben elfogadta a CAATSA-törvényt (*Countering America's Adversaries Through Sanctions Act*), amellyel a szankciós politika jelentős része kikerült az elnök hatásköre alól. A Trump-ciklus alatt az Egyesült Államok 46 új szankciót fogadott el Oroszországgal szemben.⁹ Mindeközben paradox módon az Oroszországgal

³ Eugene Rumer – Richard Sokolsky: *Kissinger Revisited. Can the United States Drive a Wedge Between Russia and China?* [online], 2021. 02. 03. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 07. 21.]

⁴ Dmitrij Trenyin: *Why Putin Isn't Sweating the Midterms.* [online], 2018. 11. 06. Forrás: politico.com [2021. 07. 21.]

⁵ National Intelligence Council: *Foreign Threats to the 2020 US Federal Elections.* [online], 2021. 03. 10. Forrás: dni.gov [2021. 07. 21.]

⁶ Fjodor Lukjanov: *US Election Seen from Russia. "No Rosy Expectations".* [online], 2020. 09. 15. Forrás: globalaffairs.ru [2021. 07. 21.]

⁷ Vlagyimir Frolov: *No Longer 'Ours'. With a Biden White House, the Kremlin Is Facing a Tough New Reality.* [online], 2020. 11. 12. Forrás: themoscowtimes.com [2021. 07. 21.]

⁸ Andrej Kortunov: *President Joe Biden and Russia.* [online], 2020. 06. 26. Forrás: russiandcouncil.ru [2021. 07. 21.]

⁹ Dmitrij Trenyin: *Russia Has No Illusions About a Biden Presidency.* [online], 2020. 11. 06. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 01. 30.]

békülékenyebb Trump-adminisztráció volt az, aki Javelin páncéltörő rakétákat szállított Ukrajnának, amely lépéstől korábban az Obama–Biden tandem elzárkózott.

Joe Biden részéről szintén mérsékeltek voltak a várakozások a putyini Oroszországgal való együttműködés lehetőségeit illetően. Sőt, a tekintetben is, hogy egyáltalán együtt kell-e működni Moszkvával, és ha igen, mely ügyekben elengedhetetlen ez. Ez utóbbi különösen érzékenyen érintette az orosz vezetést, amelyet a kapcsolatok további romlásának perspektívája helyett sokkal inkább nyugtalanított a kapcsolatok teljes marginalizálódásának eshetősége. Miközben Biden alelnökként 2009-ben még azt mondta, hogy „itt az ideje megnyomni a reset gombot és áttekinteni azon számos területet, melyen együtt lehet és együtt is kellene működnünk Oroszországgal”,¹⁰ 2020-ra ezen területek köre immáron csupán a stratégiai fegyverzetkorlátozásra redukálódott.¹¹ Egy 2018-as beszélgetés során pedig azzal kapcsolatban, indokolt-e új hidegháborúról beszélni, úgy nyilatkozott, hogy a korábbi ideológiai küzdelemmel ellentétben Oroszország ma csupán egy önmagát védő kleptokrácia, egy hanyatló ország másodosztályú katonai erővel.¹² Biden hosszú idő után az első amerikai elnök volt, aki anélkül lépett hivatalba, hogy új alapokra kívánta volna helyezni a kapcsolatokat Oroszországgal. Az a felismerés, hogy nem kell Moszkvával mindenáron az együttműködést keresni – következésképp pedig az orosz érdekek figyelmen kívül hagyhatók – kedvezőtlen fordulatot jelzett a Kreml számára. A putyini vezetés ezért nem is sietett gratulálni Biden elnökké választásához. Míg az orosz elnök 2016-ban rögtön a szavazást követő reggelen gratulált Trumpnak, Biden esetében egészen december 15-éig, az elektori kollégium megerősítéséig kivárt. A köztes időt pedig Oroszországhoz köthető, a kibertérben aktív szereplők és az orosz média a választás eredményét megkérdőjelező narratívák terjesztésére használták fel.¹³

A fentiek okán a Biden–Putyin találkozó lehetőségét illetően is pesszimisták voltak az elemzői várakozások. Miközben az első személyes találkozóra az amerikai és orosz elnök között korábban minimum az egyik legkorábbi multilaterális esemény alkalmával, jellemzően a beiktatást követő tavasszal vagy nyáron sor került már,¹⁴ addig a kétoldalú amerikai–orosz csúcstalálkozó esélye az új négyéves ciklus első felében szinte kizártnak tűnt. A legtöbb, amire orosz szakértők számítottak, egy nemzetközi csúcstalálkozó szünetében lebonyolított rövid találkozó volt, valamikor az elnökség első két évében.¹⁵

¹⁰ *Remarks by Vice President Biden at 45th Munich Conference on Security Policy.* [online], 2009. 02. 07. Forrás: obamawhitehousearchives.gov [2021. 07. 21.]

¹¹ Joseph Biden Jr.: *Why America Must Lead Again. Rescuing U.S. Foreign Policy After Trump.* [online], 2020. 03/04. Forrás: foreignaffairs.com [2021. 07. 21.]

¹² Council on Foreign Relations: *Foreign Affairs Issue Launch with Former Vice President Joe Biden.* [online], 2018. 01. 23. Forrás: cfr.org [2021. 07. 21.]

¹³ *Foreign Threats to the 2020 US Federal Elections.* [online], 2021. 03. 10. Forrás: www.dni.gov [2021. 07. 21.]

¹⁴ *Встреча президентов России и США на Женевском озере. Что важно знать.* [online], 2021. 06. 15. Forrás: rbc.ru [2021. 07. 21.]

¹⁵ *US–Russia Relations after the US Election. What Can We Expect?* [online], 2020. 11. 06. Forrás: gwu.edu [2021. 07. 21.]

Az Új START meghosszabbítása

Noha a találkozóra nem mutatkozott igény egyik fél részéről sem, Biden tartotta magát korábbi ígéretéhez, és az első héten az Új START szerződés öt évvel történő feltétel nélküli meghosszabbításáról döntött. Gesztusértékű volt, hogy a bejelentést követő napon az orosz parlament két háza rögtön és egyhangúlag elfogadta a szerződés meghosszabbítását.¹⁶ A megállapodás feltétel nélküli meghosszabbítása világos üzenet volt Moszkva számára: a fegyverzetkorlátozás elválasztható a megannyi vitás ügytől és az orosz–amerikai kapcsolatok aktuális állapotától. Sőt, minél alacsonyabb a bizalom szintje a két fél között, annál nagyobb szükség van az együttműködésre a fegyverzetkorlátozás terén. A lépés egyben Washington megtépzott megítélésének helyreállítása miatt is fontos volt. Biden külpolitikai krédója szerint Amerikának fáklyaként kell mutatnia az utat, és az erő helyett a jó példa erejével elől járnia. Ennek szimbolikus megnyilvánulását jelentette az, hogy legelső hivatali napján határozott az Egyesült Államok visszalépéséről a párizsi klímamegállapodásba, visszatért a WHO-ba, s ebbe a sorba jól illeszkedett az Új START megállapodás meghosszabbítása is.

A megállapodás apropóján sor került az első telefonbeszélgetésre is Vlagyimir Putyin és Joe Biden között. A beszélgetésről beszámoló fehér házi és a Kreml által közreadott sajtóközlemény azonban jelentősen eltért egymástól. A Kreml által kibocsátott közlemény a két fél felelősségét hangsúlyozta a globális biztonság és stabilitás garantálásában, valamint az együttműködés lehetőségét a koronavírus-járvány kezelésében, illetve a kereskedelem és a gazdaság területén. Továbbá megemlítette, hogy érintették Putyin elnöknek az ENSZ Biztonsági Tanácsa állandó tagjainak csúcstalálkozója vonatkozó javaslatát.¹⁷ Ezek egyikéről sem tett említést a Fehér Ház sajtónyilatkozata, amely ehelyett – az Új START meghosszabbításáról született megállapodás tényén kívül – az orosz Külső Hírszerző Szolgálat (SZVR) által végrehajtott SolarWinds kiberműveletet, az Afganisztánban szolgáló amerikai katonák fejére kitűzött orosz vérdíjról szóló jelentéseket, az amerikai elnökválasztásba történt orosz beavatkozási kísérletet, illetve a Navalnij ügyével kapcsolatban Biden által felvetett aggodalmakat tartotta fontosnak megjegyezni.¹⁸ Vagyis a Kreml igyekezett a beszélgetést úgy tálalni, mint két globális hatalom egyeztetését a nemzetközi közösséget érintő kihívások széles köréről. Ezzel szemben a Fehér Ház rövid közleménye egyértelművé tette, hogy a fegyverzetkorlátozás területén kívül nincs olyan kérdés, amelyben Washington Moszkva támogatását vagy akár csak jóváhagyását keresné, az Egyesült Államok és szövetségesei elleni orosz tevékenység pedig nem marad válasz nélkül az új adminisztráció részéről. Szintén éles kontraszt mutatkozott Ukrajnát illetően. Míg az amerikai kommuniké hangsúlyosan említi Biden elnök kiállását Ukrajna szuverenitása mellett, addig a Kreml nyilatkozata szerint a felek csupán „érintették” az „ukrajnai belső

¹⁶ Andrej Baklickij: *A New Start for Arms Control?* [online], 2021. 02. 03. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 07. 21.]

¹⁷ *Телефонный разговор с Президентом США Джоозефом Байденом.* [online], 2021. 01. 26. Forrás: kremlin.ru [2021. 07. 21.]

¹⁸ *Readout of President Joseph R. Biden Jr. Call with President Vladimir Putin of Russia.* [online], 2021. 01. 26. Forrás: whitehouse.gov [2021. 07. 21.]

rendezés” (*vnutriukrainszkoje uregulirovanyije*) kérdését. A markánsan eltérő hangsúlyok ellenére a beszélgetés hangvételét a Kreml professzionálisnak és őszintének írta le.

A Biden-interjú és utóhatása

Nem kellett azonban sokáig várni addig, amíg az amerikai belpolitikai megfontolások felülírták az új adminisztráció professzionális külpolitikáját. Egy március közepi interjú következményeként a diplomáciai kapcsolat újabb mélypontra süllyedt. A riporter azt a kérdést szegezte Bidennek, hogy az elnök gyilkosnak tartja-e Vlagyimir Putyint. Szemben egy 2017-es hasonló helyzettel, amikor Donald Trumpnak tették fel ugyanezt a kérdést – és amelyre Trump akkor kitérő választ adott –, Biden igyekezett határozottságot és erőt sugározni, és a kérdésre határozott igennel felelt.¹⁹ Az interjút követően Oroszország hazarendelte konzultációra washingtoni nagykövetét, és ugyanezt javasolta a moszkvai amerikai nagykövet számára is. Mindeközben Putyin nyilvános reakciójában nem eszkalálta tovább a feszültséget, válasza higgadt és kimért volt. Az orosz elnök feltehetőleg igyekezett kihasználni azt a helyzetet, hogy amerikai partnere példátlanul durva és professzionálisnak korántsem tekinthető kijelentése után valamiféle morális fölényben tetszeleghet. A sértés ellenére nyilvános online vitára invitálta az amerikai elnököt. Putyin válaszába ugyanakkor némi cinizmus is vegyült. Jó egészséget kívánt Biden elnöknek, ami valószínűleg bujtatott utalás volt arra, hogy amerikai kollégája nála tíz évvel idősebb, a kampány során pedig az orosz propaganda is többször kétségbe vonta egészségügyi alkalmasságát.²⁰ Sőt, Biden szavait Igor Morozov, a Szövetségi Tanács gazdaságpolitikai bizottságának tagja egyenesen úgy kommentálta, hogy azok betegségről és kezdődő demenciáról árulkodnak.²¹ Így hát Putyin jókívánsága meglehetősen áthallásos volt.

A botrányt kavará részlet mellett méltánytalanul kevés figyelmet kaptak az interjú többi részei, pedig azok fontos támpontokat adtak az új adminisztráció Oroszország-politikájának értelmezéséhez. Biden az Oroszországhoz való hozzáállását azzal a mondással jellemezte, hogy „lehet sétálni és rágózni egyszerre”. Vagyis a vitás ügyek ellenére együtt lehet működni Moszkvával mindazon területeken, amelyek mindkét fél érdekében állnak, ahogyan ezt az Új START megállapodás meghosszabbítása is fémjelzte. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az amerikai vezetés tompítaná a Kremllel szembeni kritikáját, és keményen fel fog lépni az amerikai érdekek ellen irányuló orosz lépésekkel szemben.

Az Ukrajna körüli orosz katonai mozgósítás

A „lehet sétálni és rágózni egyszerre” megközelítés próbáját hamarosan a gyakorlatban is láthattuk, amikor Oroszország márciusban az 1991-es kivonulás óta példátlan méretű katonai erőt vont össze az ukrán határ közelében.²² A helyzet miatt Biden elnök április 13-án

¹⁹ Alekszandr Baunov: *Biden and Putin's War of Words*. [online], 2021. 03. 22. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 07. 21.]

²⁰ *Байден скрывает, что серьезно болен?* [online], 2020. 10. 26. Forrás: tsargrad.tv [2021. 07. 21.]

²¹ *В Совфедe отреагировали на слова Байдена о Путине*. [online], 2021. 03. 17. Forrás: rbc.ru [2021. 07. 21.]

²² James Sherr: *Ukraine: A Crisis Recedes, a Fog of Ambiguity Descends*. [online], 2021. 05. 24. Forrás: icds.ee [2021. 07. 21.]

ismételten telefonon egyeztetett Vlagyimir Putyinnal. A januári beszélgetéshez hasonlóan az orosz és amerikai hivatalos beszámolók ismét lényegi tartalmi különbséget mutattak. Míg a Fehér Ház szerint Biden az Ukrajna körüli helyzet eskzalálódásának oldására szólította fel orosz partnerét, addig a Kreml szerint mindössze véleménycsere történt az ukrán *belső* válságról. A figyelmeztetéssel együtt Biden javasolta, hogy kerítsenek sort csúcstalálkozóra egy harmadik országban az elkövetkező hónapokban. A telefonhívást követő napon Washington visszahívta két, a Fekete-tengerre tartó hajóját annak érdekében, hogy ne eskzalálja tovább az amúgy is feszült helyzetet. Ezt a lépést a kijevi vezetés érthető okokból csalódottan fogadta.²³ Ugyanakkor a Putyinnal folytatott beszélgetés nem korlátozta az amerikai adminisztrációt abban, hogy április 15-én egy újabb masszív szankciós csomagot fogadjon el. Annak ellenére sem, hogy a Kreml a hívás másnapján megüzente John Sullivan moszkvai nagyköveten keresztül, hogy amennyiben Biden szavait barátságatlan lépések követik majd, Moszkva a leghatározottabban fog reagálni.²⁴ A beszélgetés alkalmával Biden elnök egyébként előre tájékoztatta Vlagyimir Putyint a szankciók kihirdetéséről. A szankciókat az „orosz kormány ártalmas külföldi tevékenységei” miatt vezették be, ami meglehetősen általános indoklás ugyan, ám a tételesen felsorolt lépések kimerítő listáját adják a Washington számára elfogadhatatlan orosz magatartásnak. Bár a meghozott szankciók nem különösebben fájdalmasak, jelzik azokat a „vörös vonalakat”, amelyek átlépése a jövőben jelentős gazdasági következményekkel járhat Oroszország számára.²⁵

Más szempontból azonban olybá tűnik, hogy a Biden-adminisztráció a szankciók széles indoklásával igyekezett egyszer s mindenkorra letudni a korábban már megígért amerikai válaszlépéseket – többek között az amerikai elnökválasztás során történt orosz befolyásolási törekvésekkel és a SolarWinds kiberművelettel összefüggésben –, hogy azok a jövőben ne mérgezzék tovább az amerikai–orosz kapcsolatokat. Erre utal, hogy a szövegben helyet kapott az Afganisztánban szolgáló amerikai katonák fejére kítűzött állítólagos orosz vérdíj ügye is, amellyel összefüggésben azonban konkrét szankciókat nem vezettek be. Hasonlóképp, a SolarWinds Orion platformja elleni orosz kiberművelettel összefüggésben a dokumentum elkövetőként megnevezi az SZVR-t, de – a korábban már szankcionált másik két orosz hírszerző szervezettel, az FSZB-vel és a GRU-val ellentétben – nem él szankcióval ellene.²⁶ A szankciós csomag tehát egyrészt értelmezhető stratégiai jelzéseként, a gazdasági nyomásgyakorlás további eskzalációját vetítve előre arra az esetre, ha Moszkva folytatja destabilizációs törekvéseit.²⁷ Másrészt úgy is értelmezhető, hogy az az Oroszországgal fennálló problémák azon fejezetének lezárását jelentette, amely

²³ *U.S. drops plans to send destroyers into the Black Sea due to concerns over Russia.* [online], 2021. 04. 15. Forrás: politico.com [2021. 07. 21.]

²⁴ *Посла США Салливана пригласили к помощнику Путина.* [online], 2021. 04. 14. Forrás: ria.ru [2021. 07. 21.]

²⁵ Vlagyimir Frolov: *Спор о жевательной резинке. Байден предлагает и саммит, и санкции – как быть Путину?* [online], 2021. 04. 16. Forrás: republic.ru [2021. 07. 21.]

²⁶ Lásd Frolov (2021) i. m. Ez azért is fontos, mivel világosan jelzi azt a választóvonalat, amely a kiberhírszerzés (mint amilyen a SolarWinds művelet is volt) és a destruktív célú kiberműveletek között húzódik. Míg az előbbi befelé a játékszabályokba, addig az utóbbi – és ebből mind az FSZB, mind pedig a GRU bőven kivette a részét az elmúlt években – elfogadhatatlan Washington számára.

²⁷ Ellen Nakashima: *Biden administration imposes significant economic sanctions on Russia over cyberspying, efforts to influence presidential election.* [online], 2021. 04. 15. Forrás: washingtonpost.com [2021. 07. 21.]

még az új adminisztráció hivatalba lépése előtt íródott, és amelyet a Biden-elnökség nem kívánt maga előtt görgetni a jövőben.

A szankciók kihirdetésének napján Biden sajtótájékoztatót tartott, ahol beszámolt az elfogadott szankciókról, azok okairól, illetve a Putyinnal folytatott telefonbeszélgetésről. Bár a beszéd tartalmazott implicit fenyegetéseket is („nyilvánvalóvá tettem Putyin elnök számára, hogy tovább is mehettünk volna” a szankciók tekintetében), Biden számos gesztust gyakorolt Oroszország irányába.²⁸ Az Egyesült Államokról és Oroszországról mint két *nagyhatalomról* beszélt, amelyeknek jelentős felelősségük van a globális stabilitás garantálásában. Ez szimbolikus jelentőségű volt, hiszen hét évvel korábban Obama elnök Oroszországot regionális hatalomként aposztrofálta.²⁹ Az együttműködés lehetséges területeit pedig szélesebbre nyitotta, a stratégiai stabilitás kérdésén túl az észak-koreai és iráni nukleáris programok jelentette fenyegetést, valamint a klímaváltozás és a járvány elleni küzdelem területeit is megemlítve. Mint fogalmazott, „ahol az Egyesült Államoknak érdekében áll együttműködni Oroszországgal, ott együtt kell és együtt is fogunk működni”.³⁰ Az április 13–15-i események tehát jól demonstrálták a „lehet rágózni és sétálni egyszerre” Oroszország-politika gyakorlati működését. A Biden–Putyin csúcstalálkozó beharangozása semmilyen módon nem korlátozta a Fehér Házat abban, hogy újabb szankciókat léptessen életbe Oroszországgal szemben. Az Oroszországgal való együttműködés az új adminisztráció felfogásában kizárólag az érdekek egybeesésén alapul, ehhez pedig nem szükséges feltétlenül a felek közti jó viszony. Washington párbeszédet folytathat adott szakpolitikai kérdésekben Moszkvával, miközben szankciókkal nyomatékosítja, mely lépések elfogadhatatlanok a számára. Ez a pragmatikus hozzáállás egyébként tartalmában jelentős kontinuitást mutat a trumpi Oroszország-politikával. A különbség csak annyi, hogy Biden elnök mindehhez széles belpolitikai támogatást tudhat maga mögött. Ahogy Dmitrij Szuszlov orosz külpolitikai elemző fogalmazott, míg a retorika Trump esetében pozitív volt, zéró esély mutatkozott az előrelépésre. Az ugyanis, hogy Oroszország a Trump elleni belpolitikai küzdelem eszközévé vált, ellehetlenített bárminemű együttműködést a két ország között. Biden esetében viszont, bár a retorika durva, valódi lehetőség kínálkozik az együttműködésre.³¹

Mégis, az a tény, hogy a második telefonhívásra (illetve azzal együtt a csúcstalálkozó beharangozására) az ukrajnai eszkaláció kontextusában került sor, azt jelzi, hogy Oroszország szerepe továbbra sem megkerülhető. Bár valószínűleg a tavaszi orosz katonai erődemonstráció az ukrán határ mentén elsősorban Kijevnek szólt, világos üzenet volt a Biden-adminisztráció számára is: azt, hogy miről és mikor tárgyalnak Oroszországgal, nem csupán Washington fogja eldönteni. Moszkva képes és hajlandó továbbra is kivívni az Egyesült Államok figyelmét – még ha ezt katonai erővel kell is kikényszerítenie. Ahogy Vlagyimir Frolov orosz külpolitikai elemző fogalmazott, Oroszország jelentősége az Egyesült Államok számára ma közvetlenül attól függ, hogy Moszkva milyen súlyos

²⁸ *Remarks by President Biden on Russia.* [online], 2021. 04. 15. Forrás: whitehouse.gov [2021. 07. 21.]

²⁹ Steve Holland – Jeff Mason: *Obama, in dig at Putin, calls Russia 'regional power'.* [online], 2014. 03. 25. Forrás: reuters.com [2021. 07. 21.]

³⁰ *Remarks by President Biden on Russia.* (2021) i. m.

³¹ *Managing Confrontation in US–Russian Relations.* [online], 2021. 05. 18. Forrás: youtube.com [2021. 07. 21.]

problémákat képes okozni Washingtonnak világszerte.³² E problémák köre pedig számos, amire időről időre emlékezteti is az orosz vezetés az erőforrásait és figyelmét egyre inkább Kínára összpontosító Egyesült Államokat.

Transzatlanti egység

A június 16-ára kitűzött Biden–Putyin csúcstalálkozó az amerikai elnök európai körútjának utolsó állomását jelentette. A Fehér Ház számára ezért fontos volt, hogy a találkozó előtt rendezze a vitás kérdéseket európai szövetségeseivel, és a transzatlanti egységet demonstrálva tárgyalhasson Vlagyimir Putyinnal Genfben.³³ Ennek fontos elemét képezte az Északi Áramlat–2 kapcsán bevezetett amerikai szankciók felfüggesztése. A vezetékek sorsának rendezése mindenekelőtt német belpolitikai okok miatt³⁴ volt fontos, még ha ez Moszkva számára is győzelmet jelentett. Az, hogy Washington mentesítene a gázvezeték építéséért felelős Nord Stream–2 AG céget a szankciók alól, egy nappal Antony Blinken és Szergej Lavrov külügyminiszterek reykvíki találkozója előtt szivárgott ki.³⁵ Az időzítés miatt ezért úgy tűnhetett, hogy a lépés Moszkva felé gyakorolt gesztus volt, miközben az valójában az amerikai–német kapcsolatok szempontjából bírt jelentőséggel.

Feltehetőleg szerepe volt a szankciók felfüggesztésének abban is, hogy a brüsszeli NATO-csúcs zárónyilatkozatában sikerült meggyőző egységet felmutatni Oroszországgal, kisebb részben pedig Kínával szemben.³⁶ A kommuniké Oroszországot fenyegetésként értékeli, és kimerítő listáját adja mindazon orosz tevékenységeknek, amelyek a szövetség érdekeit sértik. Bár a NATO továbbra sem zárkózik el a Moszkvával való együttműködéstől, leszögezi, hogy az elmúlt 25 év ezirányú törekvései kudarcot vallottak azon okból kifolyólag, hogy Oroszország rendre figyelmen kívül hagyta a partneri viszony alapelveit. A nyilatkozat szerint a szövetség nyitott marad az „időszakos, célzott és tartalmas” párbeszédre Oroszországgal.³⁷ Más szavakkal, a dialógus Moszkvával önmagában nem cél, a párbeszéd konkrét ügyek mentén azonban továbbra is fontos a félreértések és a nem szándékolt eskaláció elkerülése végett. Konstruktív viszony a felek között azonban csakis akkor várható, ha az orosz magatartás megváltozik. Vagyis a NATO–Oroszország kapcsolatban a labda Moszkva térfelén pattog.

³² Frolov (2020) i. m.

³³ Biden európai körútjának részletes bemutatásáért lásd Csiki-Varga Tamás – Tálás Péter: *Stratégiai szolidaritástól egy új „transzatlanti alkuig”?* – Joe Biden európai körútjának mérlege. [online], 2021. 07. 15. Forrás: svkk.uni-nke.hu [2021. 07. 21.]

³⁴ Steven Pifer: *Rebuilding US–German relations. Harder than it appears.* [online], 2021. 03. 25. Forrás: brookings.edu [2021. 07. 21.]

³⁵ Jonathan Swan: *Scoop: Biden to waive sanctions on company in charge of Nord Stream 2.* [online], 2021. 05. 18. Forrás: axios.com [2021. 07. 21.]

³⁶ Elképzelhető, hogy az utóbbi idők Kínával szembeni szimbolikus EU-s kiállása mögött is Washingtonnak az Északi Áramlat 2 kapcsán tett engedménye áll. Vö. Kovács Krisztián: *A Merkel-korszak véget ért, a hidegháború elkezdődött.* [online], 2021. 07. 13. Forrás: portfolio.hu [2021. 07. 21.]. Szintén az USA érdekeit tükrözi az, hogy a brüsszeli NATO-csúcs zárónyilatkozatában helyet kapott Kína is, amelynek „deklarált ambíciói és aszertív viselkedése rendszerszintű kihívást jelent”.

³⁷ NATO: *Brussels Summit Communiqué.* [online], 2021. 06. 14. Forrás: nato.int [2021. 07. 21.]

A genfi csúcstalálkozó

Ahogy fentebb már említettük, Biden hivatalba lépésekor még úgy tűnt, kevés esély van a felek közti csúcstalálkozóra a ciklus első felében. Abban, hogy ez másképp alakult, feltehetőleg nem kis szerepet játszott a tavaszi Ukrajna körüli orosz katonai erődemonstráció. A két vezető találkozásával kapcsolatban minimális várakozások voltak az amerikai és az orosz oldalon egyaránt. A diplomáciai kapcsolatok helyreállításán túl – amire valóban sor is került (március óta a két nagykövet nem volt az állomáshelyén) – kevés kézzelfogható eredményt reméltek. Ahogy Fjodor Lukjanov orosz szakértő fogalmazott, Moszkva a stabil konfliktuskezelés alapjainak lerakását várta a találkozótól,³⁸ nem pedig a problémák megoldását.³⁹ Washington ugyanerre számított, amit jól tükrözött Biden rövid, körülbelül tízperces nyilatkozata a találkozót követően. Az amerikai elnök a stabil és kiszámítható kapcsolatok fontosságát húzta alá, amelyek alapkövét jelentette a mostani, két és fél órás személyes találkozó.

A csúcstalálkozó deklarált célja amerikai részről az volt, hogy védőkorlátokat állítson az eszkaláció elkerülése és a stabilabb, kiszámíthatóbb együttműködés érdekében. Az elnök hangsúlyozta, hogy politikája nem Oroszország ellen irányul, hanem az amerikai embereket szolgálja. Biden nyilatkozatából egyértelműen kiolvasható volt az orosz kül- és belpolitika markáns különválasztása. Bár beszéde elején röviden említést tett az Egyesült Államokat aggasztó orosz belpolitikai ügyekről – így többek között Alekszej Navalnij esetéről, illetve a Szabad Európa Rádió/Szabadság Rádió működésének ellehetetlenítéséről –, a sorok között jelezte: Washington a szimbolikus lépéseken túl nem fog beavatkozni az orosz belügyekbe. Biden leszögezte, hogy a demokratikus értékek és az emberi jogok védelme „országunk DNS-ének a része”, ezért nem mehet el ezek megsértése mellett szó nélkül.⁴⁰ A hasonló ügyekkel kapcsolatban a jövőben is „ki fogja fejezni aggodalmát” az Egyesült Államok, történjenek bár azok Oroszországban vagy másutt. Más szavakkal, noha Washington bírálni fogja az orosz vezetés elnyomó lépéseit, a bideni Oroszország-politika fókuszában nem az orosz belpolitika áll. Az új adminisztrációnak nem szándéka megváltoztatni a Kreml belpolitikai magatartását, és nincsenek is illúziói azzal kapcsolatban, hogy ez külső kényszer hatására lehetséges lenne. Ez minden bizonynyal pozitív üzenet volt a szeptemberi Duma-választás miatt egyébként is feszült putyini vezetés számára.

Jóval határozottabb hangnemet ütött meg Biden az orosz külpolitikai viselkedést illetően, amely téren az orosz vezetés józan belátása és önérdéke helyett világos költségek kilátásba helyezésével kívánja korlátok közé szorítani az orosz lépéseket. Leszögezte, hogy az amerikai demokrácia aláadására tett kísérleteket „nem fogják tolerálni” és „válaszolni fognak rájuk”. Nagyon világos stratégiai jelzést adott az adminisztráció az orosz kiberműveletek vonatkozásában, megnevezve azokat a területeket, amelyek Washington számára a „vörös vonalat” jelentik. Az amerikai elnök egy 16 entitásból álló listát adott át orosz kollégájának azon kritikus infrastruktúrákról, amelyek nem képezhetik kibertámadás

³⁸ A borítékolható nézetkülönbségek miatt a felek eleve elzárkóztak a közös sajtótájékoztató lehetőségétől.

³⁹ *What to expect from the Putin-Biden summit?* [online], 2021. 06. 11. Forrás: ecf.eu [2021. 07. 21.]

⁴⁰ *Watch Joe Biden's Full Press Conference After Putin Summit.* [online], 2021. 06. 16. Forrás: youtube.com [2021. 07. 21.]

célpontjait a jövőben. Ezek megszegése esetén az Egyesült Államok saját „jelentős kiberképességeivel” fog válaszolni. Noha Biden nem nevezte meg, hogy mely kritikus infrastruktúrákról van szó, nagy valószínűséggel az amerikai Belbiztonsági Hivatal (*Department of Homeland Security*) által kijelölt 16 terület lehet érintett.⁴¹ Az a tény, hogy Biden nyilvánosan is bejelentette a lista átadásának tényét, illetve, hogy Washington szintén kibertámadással reagálna abban az esetben, ha Oroszország e területeket venné célba, az elrettentés nyomatékosítását szolgálja. A válaszlépés elmaradása ugyanis így nemcsak Moszkva szemében ásná alá az elrettentés hitelét, de belpolitikai költségeket is teremtené Biden számára.⁴² Az amerikai elnök határozott fellépése ezen a területen minden bizonnyal azt a célt is szolgálta, hogy megnyerje a hazai közvélemény és politikai elitek támogatását Oroszország-politikája számára. Biden ugyanis el szeretne volna kerülni, hogy elődjéhez hasonlóan az amerikai belpolitika korlátozza külpolitikai mozgásterét Moszkva vonatkozásában. A felek megállapodtak arról, hogy szakértői munkacsoportok szintjén fogják kidolgozni a kibertérre vonatkozó részletszabályokat. Ugyanakkor a kiberbiztonsággal foglalkozó amerikai és orosz szakértők egyaránt úgy látják, hogy a közeljövőben nincs esély egy kötelező erejű megállapodás tető alá hozására ezen a területen.⁴³ Míg az Egyesült Államok a kiberbiztonság technikai oldalára helyezi a hangsúlyt, addig Moszkva számára nemcsak a technikai aspektus, hanem (és főként) a tartalom (is) számít. Nem véletlen, hogy az orosz terminológiában a „kiberbiztonság” helyett inkább az „információbiztonság” kifejezés használatos, amely jóval tágabb területet ölel fel: a kommunikáció technikai biztonságának garantálásán túl beletartozik az orosz nemzet „tradicionális spirituális-morális értékeinek” védelme is a „destruktív információs-pszichológiai befolyástól”.⁴⁴ Az információ szabad áramlásának korlátozása a szuverén nemzeti internet jegyében – amit Moszkva propagál – aligha összeegyeztethető az Egyesült Államok demokráciafelfogásával.

Biden elnökkel ellentétben Vlagyimir Putyin nem összegezte a találkozót, helyette rögtön az újságírói kérdésekre válaszolt közel egy órán keresztül. Putyin válaszai mindenekelőtt az orosz közvéleménynek szóltak, ezért igyekezett az orosz belpolitikai klímát érő nyugati bírálatokat képmutatónak beállítani. Így például Navalnij alapítványának szélsőséges szervezetté való nyilvánítását párhuzamba állította a Capitoliumot megostromlókkal szembeni büntetőeljárással. Néhány válaszát azonban kifejezetten a nyugati országok közvéleményének és politikai vezetésének címezte Putyin. Hosszasan beszélt például Ukrajnáról, annak ellenére, hogy elmondása szerint Bidennel csupán érintették a kérdést, ám részletekbe menően nem tárgyaltak róla. Putyin elmondta, hogy az amerikai elnök egyetértett azzal, hogy a kelet-ukrajnai rendezésnek a minszki megállapodáson kell alapulnia. Vagyis – valószínűleg nem függetlenül a tavaszi katonai erődemonst-

⁴¹ Cybersecurity and Infrastructure Security Agency (CISA): *Critical Infrastructure Sectors*. [online], 2020. 10. 21. Forrás: cisa.gov [2021. 07. 21.]

⁴² Erről lásd James D. Fearon „költséges jelzés” elméletét. James D. Fearon: Signaling foreign policy interests. Tying hands versus sinking costs. *The Journal of Conflict Resolution*, 41. (1999), 1. 68–90.

⁴³ *U.S.-Russian Contention in Cyberspace. Are Rules of the Road Necessary or Possible?* [online], 2021. 06. 10. Forrás: russiamatters.org [2021. 07. 21.]

⁴⁴ *Указ президента Российской Федерации о Стратегии национальной безопасности Российской Федерации*. [online], 2021. 07. 02. Forrás: pravo.gov.ru [2021. 07. 21.]

rációtól – Oroszországnak sikerült megerősítenie, hogy az ukrajnai rendezés csakis az orosz érdekek (azaz a minszki megállapodás) szerint valósulhasson meg, elejét véve az ukrán fél által szorgalmazott alternatív rendezési terveknek. Ennek vonatkozásában Oroszországnak egyetlen kötelezettsége van csupán – tette hozzá Putyin: a megállapodás végrehajtásának elősegítése, amire haladéktalanul készen áll, amennyiben Kijev elindul ezen az úton. Ukrajna esetleges NATO-tagságának kérdését Putyin azzal zárta rövidre, hogy ezen nincs mit megvitatni.

Az orosz elnök a találkozót konstruktívna és professzionálisnak írta le. Kiemelte, hogy amerikai kollégája nagyon tapasztalt, egy nyelvet beszélnek, pragmatikusak, és mindketten saját népük érdekeit védik.⁴⁵

Összegzés

Noha egyelőre nem látni még, hogy az új amerikai adminisztráció pontosan milyen Oroszország-politikát fog folytatni, az elnökség első félévében számos olyan esemény történt, amely támpontul szolgál erre vonatkozóan. Biden a „reset”, a kapcsolatok új alapokra helyezésének ígérete nélkül lépett hivatalba. Jól láthatóan nincsenek illúziói azzal kapcsolatban, hogy az orosz vezetés magatartása megváltoztatható, ezért a cél mindössze a konfrontáció stabil keretek közé szorítása. Az együttműködés lehetőségét Biden szelektív módon, adott ügyek mentén képzei el, a „lehet rágózni és sétálni egyszerre” elv alapján. Ehhez nem szükséges a jó viszony a két ország között, csupán a jól felfogott érdekek egybeesése. Beszédes, hogy az amerikai elnök a genfi csúcstalálkozó után tartott félórás sajtótájékoztatójában összesen hússzor említette az „érdek” szót, míg az „értékekre” csupán háromszor tett utalást.⁴⁶

Biden szelektív, a közös érdekek szűk körére korlátozódó Oroszország-politikája ugyanakkor ellenállásba ütközik orosz részről, Moszkva ugyanis továbbra is nagyhatalomként tekint önmagára, és így helyet követel magának a tárgyalóasztalnál. A putyini vezetés számára nem elfogadható, hogy kizárólag Washington szabja meg az amerikai–orosz kapcsolatok dinamikáját és intenzitását. Az Ukrajna körüli mozgósítással Putyinnak sikerült elérnie, hogy Biden felhívja telefonon, egyeztessen vele és találkozóra hívja. Ez azt a meggyőződést erősítheti Moszkvában, hogy a provokáció kifizetődő. Másfelől Moszkva igyekszik kihasználni a Fehér Ház szelektív, az egyes ügyeket egymástól különválasztó külpolitikáját az Oroszországgal való kapcsolatokban. Ez a megközelítés ugyanis lehetővé teszi a Kreml számára, hogy agresszív politikája ellenére Oroszország együttműködést kínáljon (vagy imitáljon) azon ügyekben, amelyek kevésbé fontosak az orosz érdekek szempontjából, ezáltal a párbeszéd fenntartására ösztönözve a Nyugatot.⁴⁷ Ezt jól illusztrálta, hogy a genfi csúcstalálkozóra úgy került sor, hogy Oroszország semmilyen mértékben nem csökkentette a nyomásgyakorlást Ukrajnán. Sőt, az Ukrajna körül zajló „hadgyakorlat” lezárultával nemcsak jelentős orosz katonai erő maradt hátra, hanem Moszkva ráadásul októberig az Azovi-tenger egészét és a Fekete-tenger egy részét is lezárta a külföldi

⁴⁵ *Байден и Путин: о чем говорили президенты в Женеве.* [online], 2021. 06. 16. Forrás: youtube.com [2021. 07. 21.]

⁴⁶ *Remarks by President Biden on Russia.* [online], 2021. 06. 16. Forrás: whitehouse.gov [2021. 07. 21.]

⁴⁷ Kurt Volker: *How Putin Keeps Winning.* [online], 2021. 07. 23. Forrás: cepa.org [2021. 07. 24.]

hajóforgalom elöl hadgyakorlatra hivatkozva. A csúcstalálkozót követő sajtótájékoztatón pedig Putyin elnök egyértelművé tette, hogy Ukrajna kérdéséről érdemben nem esett szó, és arról a jövőben sem kíván tárgyalni Oroszország.

Olyan ismert szakértők, mint amilyen James Sherr, régóta amellettt érvelnek, hogy amennyiben a Nyugat következetes politikát akar folytatni Oroszországgal szemben, akkor az orosz belpolitikai kérdéseket el kell határolni az orosz külpolitikától.⁴⁸ Úgy tünik, hogy az új amerikai adminisztráció igyekszik ezt az utat járni. Ahogy Biden elnök kifejtette, a demokratikus értékek és emberi jogok melletti kiállás Amerika saját identitása miatt fontos, az elsősorban a hazai közvéleménynek szól. Ez a sorok között azt is jelenti, hogy Washingtonnak nem célja az orosz belpolitikába történő beavatkozás, és a szimbolikus gesztusokon túl nem fog érdemi lépéseket tenni ebbe az irányba. Ez minden bizonnyal némi nyugalommal tölthette el az orosz vezetést az ősz parlamenti választásokat megelőzően. Mindezzel szemben az amerikai elnök határozott választ ígért azon orosz lépésekre, amelyek az Egyesült Államok vagy szövetségeseinek alapvető érdekeit sértik.

Felhasznált irodalom

- Baklickij, Andrej: *A New Start for Arms Control?* [online], 2021. 02. 03. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 07. 21.]
- Baunov, Alekszandr: *Biden and Putin's War of Words.* [online], 2021. 03. 22. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 07. 21.]
- Biden Jr., Joseph: *Why America Must Lead Again. Rescuing U.S. Foreign Policy After Trump.* [online], 2020. 03/04. Forrás: foreignaffairs.com [2021. 07. 21.]
- Байден скрывает, что серьезно болен?* [online], 2020. 10. 26. Forrás: tsargrad.tv [2021. 07. 21.]
- Байден и Путин: о чем говорили президенты в Женеве.* [online], 2021. 06. 16. Forrás: youtube.com [2021. 07. 21.]
- Cybersecurity and Infrastructure Security Agency (CISA): *Critical Infrastructure Sectors.* [online], 2020. 10. 21. Forrás: cisa.gov [2021. 07. 21.]
- Csiki-Varga Tamás – Tálás Péter: *Stratégiai szolidaritástól egy új „transzatlanti alkuig”? – Joe Biden európai körútjának mérlege.* [online], 2021. 07. 15. Forrás: svkk.uni-nke.hu [2021. 07. 21.]
- Fearon, James D.: Signaling foreign policy interests. Tying hands versus sinking costs. *The Journal of Conflict Resolution*, 41. (1999), 1. 68–90. Online: <https://doi.org/10.1177/0022002797041001004>
- Council on Foreign Relations: *Foreign Affairs Issue Launch with Former Vice President Joe Biden.* [online], 2018. 01. 23. Forrás: cfr.org [2021. 07. 21.]
- National Intelligence Council: *Foreign Threats to the 2020 US Federal Elections.* [online], 2021. 03. 10. Forrás: dni.gov [2021. 07. 21.]
- Frolov, Vlagyimir: *No Longer 'Ours'. With a Biden White House, the Kremlin Is Facing a Tough New Reality.* [online], 2020. 11. 12. Forrás: themoscowtimes.com [2021. 07. 21.]
- Frolov, Vlagyimir: *Спор о жевательной резинке. Байден предлагает и саммит, и санкции – как быть Путину?* [online], 2021. 04. 16. Forrás: republic.ru [2021. 07. 21.]
- Holland, Steve – Jeff Mason: *Obama, in dig at Putin, calls Russia 'regional power'.* [online], 2014. 03. 25. Forrás: reuters.com [2021. 07. 21.]
- Kortunov, Andrej: *President Joe Biden and Russia.* [online], 2020. 06. 26. Forrás: russiancouncil.ru [2021. 07. 21.]
- Kovács Krisztián: *A Merkel-korszak véget ért, a hidegháború elkezdődött.* [online], 2021. 07. 13. Forrás: portfolio.hu [2021. 07. 21.]

⁴⁸ James Sherr: *The etiquette of confrontation. James Sherr on why the discourse of confrontation can never be cordial, but must always be correct.* [online], 2021. 03. 31. Forrás: theins.ru [2021. 07. 24.]

- Lukjanov, Fjodor: *US Election Seen from Russia. "No Rosy Expectations"*. [online], 2020. 09. 15. Forrás: globa-affairs.ru [2021. 07. 21.]
- Managing Confrontation in US–Russian Relations*. [online], 2021. 05. 18. Forrás: youtube.com [2021. 07. 21.]
- NATO: *Brussels Summit Communiqué*. [online], 2021. 06. 14. Forrás: nato.int [2021. 07. 21.]
- Nakashima, Ellen: *Biden administration imposes significant economic sanctions on Russia over cyberspying, efforts to influence presidential election*. [online], 2021. 04. 15. Forrás: washingtonpost.com [2021. 07. 21.]
- Pifer, Steven: *Rebuilding US–German relations. Harder than it appears*. [online], 2021. 03. 25. Forrás: brookings.edu [2021. 07. 21.]
- Посла США Салливана пригласили к помощнику Путина*. [online], 2021. 04. 14. Forrás: ria.ru [2021. 07. 21.]
- Readout of President Joseph R. Biden Jr. Call with President Vladimir Putin of Russia*. [online], 2021. 01. 26. Forrás: whitehouse.gov [2021. 07. 21.]
- Remarks by President Biden on Russia*. [online], 2021. 04. 15. Forrás: whitehouse.gov [2021. 07. 21.]
- Remarks by Vice President Biden at 45th Munich Conference on Security Policy*. [online], 2009. 02. 07. Forrás: obamawhitehousearchives.gov [2021. 07. 21.]
- Rumer, Eugene – Richard Sokolsky: *Kissinger Revisited. Can the United States Drive a Wedge Between Russia and China?* [online], 2021. 02. 03. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 07. 21.]
- Sherr, James: *The etiquette of confrontation. James Sherr on why the discourse of confrontation can never be cordial, but must always be correct*. [online], 2021. 03. 31. Forrás: theins.ru [2021. 07. 24.]
- Sherr, James: *Ukraine: A Crisis Recedes, a Fog of Ambiguity Descends*. [online], 2021. 05. 24. Forrás: icds.ee [2021. 07. 21.]
- Swan, Jonathan: *Scoop: Biden to waive sanctions on company in charge of Nord Stream 2*. [online], 2021. 05. 18. Forrás: axios.com [2021. 07. 21.]
- Телефонный разговор с Президентом США Джоозефом Байденем*. [online], 2021. 01. 26. Forrás: kremlin.ru [2021. 07. 21.]
- Trenyin, Dmitrij: *Russia Has No Illusions About a Biden Presidency*. [online], 2020. 11. 06. Forrás: carnegiemoscow.org [2021. 01. 30.]
- Dmitrij Trenyin: *Why Putin Isn't Sweating the Midterms*. [online], 2018. 11. 06. Forrás: politico.com [2021. 07. 21.]
- Trump says Putin 'a leader far more than our president'*. [online], 2016. 09. 8. Forrás: bbc.com [2021. 07. 21.]
- U.S. drops plans to send destroyers into the Black Sea due to concerns over Russia*. [online], 2021. 04. 15. Forrás: politico.com [2021. 07. 21.]
- US–Russia Relations after the US Election. What Can We Expect?* [online], 2020. 11. 06. Forrás: gwu.edu [2021. 07. 21.]
- US–Russian Contention in Cyberspace. Are Rules of the Road Necessary or Possible?* [online], 2021. 06. 10. Forrás: russiamatters.org [2021. 07. 21.]
- Указ президента Российской Федерации о Стратегии национальной безопасности Российской Федерации*. [online], 2021. 07. 02. Forrás: pravo.gov.ru [2021. 07. 21.]
- Volker, Kurt: *How Putin Keeps Winning*. [online], 2021. 07. 23. Forrás: cepa.org [2021. 07. 24.]
- В Совфедe отреагировали на слова Байдена о Путине*. [online], 2021. 03. 17. Forrás: rbc.ru [2021. 07. 21.]
- Встреча президентов России и США на Женевском озере. Что важно знать*. [online], 2021. 06. 15. Forrás: rbc.ru [2021. 07. 21.]
- Watch Joe Biden's Full Press Conference After Putin Summit*. [online], 2021. 06. 16. Forrás: youtube.com [2021. 07. 21.]
- What to expect from the Putin–Biden summit?* [online], 2021. 06. 11. Forrás: ecfr.eu [2021. 07. 21.]